

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

LAILA MEDINA

7 päivänä huhtikuuta 2022¹

Asia C-638/20

MCM

vastaan

Centrala studiestödsnämnden

(Ennakkoratkaisupyyntö – Överklagandenämnden för studiestöd (opintotuen valituslautakunta, Ruotsi))

Ennakkoratkaisupyyntö – Työntekijöiden vapaa liikkuvuus – Yhdenvertainen kohtelu – Sosiaaliset edut – SEUT 45 artikla – Asetus (EU) N:o 492/2011 – 7 artiklan 2 kohta – Taloudellinen tuki korkeakouluopintoihin ulkomailla – Asumista koskeva edellytys – Muualla asuvien opiskelijoiden yhteiskuntaan integroitumista koskeva edellytys – Opiskelija, joka on tuen myöntävän valtion kansalainen ja asunut aina siinä valtiossa, jossa hän opiskelee – Aiemmin siirtotyöläisenä opiskeluvaltiossa työskennellyt vanhempi

1. Käsiteltävässä ennakkoratkaisupyyntönsään Överklagandenämnden för studiestöd (opintotuen valituslautakunta, Ruotsi) pyytää tulkitsemaan SEUT 45 artiklaa ja työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta unionin alueella 5.4.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohtaa.² Ennakkoratkaisupyyntö on esitetty asiassa, jossa pääasian valittaja, MCM, valitti Centrala studiestödsnämndenin (opintukiasiaain keskuslautakunta, Ruotsi, joka vastaa opintotuen myöntämisestä opiskelijoille; jäljempänä CSN) MCM:n hakemuksesta, jolla hän haki opintotukea Ruotsin valtiolta opintoihinsa Espanjassa, tekemästä päätöksestä.

I Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymys

2. MCM on isänsä tavoin Ruotsin kansalainen, mutta hän on asunut syntymästään lähtien Espanjassa.

¹ Alkuperäinen kieli: englanti.

² EUVL 2011, L 141, s. 1.

3. Maaliskuussa 2020 MCM haki CSN:ltä opintotukea Espanjassa tammikuussa 2020 aloitettuja yliopisto-opintoja varten.³ MCM perusti hakemuksensa muun muassa siihen, että vaikka hänen isänsä on asunut ja työskennellyt Ruotsissa marraskuusta 2011 lähtien, hän oli tätä ennen työskennellyt noin 20 vuoden ajan siirtotyöläisenä Espanjassa. MCM väitti näin ollen, että siirtotyöläisen lapsena hänellä olisi oltava oikeus opintotukeen.

4. CSN hylkäsi MCM:n hakemuksen sillä perusteella, että hän ei täyttänyt opintotukilain (1999:1395)⁴ 3 luvun 23 §:n 1 momentissa säädettyä, Ruotsissa asumista koskevaa edellytystä ja että hänelle ei voitu myöntää tukea myöskään CSN:n antamien opintotuen myöntämistä koskevien määräysten ja yleisten ohjeiden⁵ 12 luvun 6–6 b §:n poikkeussääntöjen nojalla.

5. CSN esitti päätöksensä tueksi myös, ettei asumista koskevasta edellytyksestä ollut syytä poiketa unionin oikeuden perusteella. Tämä johtui siitä, että kyseisen viranomaisen mukaan MCM ei täyttänyt vaihtoehtoista Ruotsin yhteiskuntaan integroitumista koskevaa edellytystä, jonka viranomainen asettaa henkilöille, jotka eivät täytä asumista koskevaa edellytystä ja jotka hakevat opintotukea toisessa unionin maassa suoritettaviin opintoihin.

6. Lisäksi CSN esitti, ettei MCM voinut saada opintotukioikeutta sen perusteella, että hänen isänsä oli aiemmin käyttänyt työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevaa oikeuttaan muuttamalla Espanjaan. Tältä osin viranomainen katsoi, ettei isää enää tullut pitää siirtotyöläisenä, koska hän oli asunut ja työskennellyt vuodesta 2011 lähtien Ruotsissa.

7. MCM valitti päätöksestä. MCM vetosi valituksessaan lähinnä seikkoihin, jotka hänen mukaansa puolsivat sitä, että hänen katsottaisiin integroituneen Ruotsin yhteiskuntaan, ja sitä, että hänen isällään katsottaisiin edelleen olevan side Espanjaan.⁶

8. CSN pysyi kannassaan ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle, joka on opintotukilain 6 luvun 11 §:n 1 momentin nojalla nimetty muutoksenhakuelimeksi, tehdystä valituksesta esittämässään huomautuksissa. CSN esitti samalla, että päätöstä evätä MCM:ltä opintotuki ulkomailla suoritettaviin opintoihin voitaisiin pitää esteenä isän vapaalle liikkuvuudelle, koska tieto tällaisesta seurauksesta olisi voinut saada isän luopumaan ajatuksesta ylipäänsä muuttaa Espanjaan.

9. CSN:n mukaan oli kuitenkin epäselvää, kuuluiko tilanne edelleen unionin oikeuden soveltamisalaan, koska siitä, kun isä oli käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, oli kulunut niin pitkä aika. Tässä yhteydessä CSN kyseenalaisti myös sen, voiko alkuperämaahansa palaava siirtotyöläinen kyseisen maan osalta ja määräämättömän ajan vedota takeisiin, joita sovelletaan siirtotyöläisiin ja heidän perheenjäseniinsä asetuksen N:o 492/2011 nojalla.

³ Unionin tuomioistuimelle esittämässään huomautuksissa MCM selittää, että hän aloitti yliopisto-opinnot 15.9.2018 ja on nyt toisen vuoden valtio-opin opiskelija. MCM haki tukea opintoihin ulkomailla vasta tammikuusta 2020 alkaen, koska hän ei ollut tietoinen noudatettavasta menettelystä ja koska tukea ei voida hakea taannehtivasti.

⁴ Studiestödslag (1999:1395), jäljempänä opintotukilaki.

⁵ Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd om beviljning av studiemedel (CSNFS 2001:1).

⁶ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 13 kohta.

10. Edellä esitetyn perusteella Överklagandenämnden för studiestöd päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Voiko jäsenvaltio (alkuperämaa) sen estämättä, mitä SEUT 45 artiklassa määrätään ja mitä asetuksen [N:o] 492/2011 7 artiklan 2 kohdassa säädetään, edellyttää siirtotyöläisen, joka palaa alkuperämaahan, lapsen osalta, kun otetaan huomioon alkuperämaan verotukselliset intressit, että lapsella on yhteys alkuperämaahan, jotta hänelle voidaan myöntää opintotukea ulkomaanopintoihin siinä toisessa unionin jäsenvaltiossa, jossa lapsen vanhempi aiemmin työskenteli (vastaanottava maa), kun

- i) lapsen vanhempi on palattuaan vastaanottavasta maasta asunut ja työskennellyt alkuperämaassa vähintään kahdeksan vuoden ajan,
- ii) lapsi ei seurannut vanhempaansa alkuperämaahan vaan on asunut syntymästään lähtien vastaanottavassa maassa ja
- iii) alkuperämaassa asetetaan samat yhteyttä koskevat edellytykset muille alkuperämaan kansalaisille, jotka eivät täytä asumista koskevaa edellytystä ja jotka hakevat opintotukea ulkomaan opintoihin toisessa unionin maassa?”

II Menettely unionin tuomioistuimessa

11. Unionin tuomioistuimen pyynnöstä tässä ratkaisuehdotuksessa tarkastellaan ainoastaan käsiteltävän asian asiakysymystä.

12. Kirjallisia huomautuksia esittivät MCM, Itävallan, Tanskan, Norjan ja Ruotsin hallitukset sekä Euroopan komissio. Asianosaiset eivät ole vaatineet istuntoa kuulemisekseen, eikä sitä ole pidetty.

III Yhteenveto asianosaisten lausumista

13. MCM väittää, että yhteys hänen alkuperäjäsenvaltioonsa on riittävä antamaan hänelle oikeuden opintotukeen.⁷ Se, että hänen isänsä asuu nykyään Ruotsissa, ei mitenkään vaikuta isän asemaan siirtotyöläisenä. Hänen isänsä on vierailut vuodesta 2011 alkaen säännöllisesti Espanjassa, jossa hänellä on asunto, jotta hän voi työskennellä myös siellä.⁸

14. Ruotsin hallitus väittää lähinnä, että asumista koskevaan edellytykseen on mahdollista tehdä poikkeuksia, jolloin tukea saavan henkilön edellytetään integroituneen ruotsalaiseen yhteiskuntaan. Tällaista yhteyttä koskevaa edellytystä ei kuitenkaan aseteta siirtotyöläisten lapsille.

15. Tanskan ja Ruotsin hallitukset väittävät ensinnäkin, että MCM:n isä ei ole käyttänyt liikkumisvapauttaan palattuaan Ruotsiin ja hänen on näin ollen katsottava menettäneen siirtotyöläisen asemansa. Entisen siirtotyöläisen asemasta Ruotsin hallitus toteaa, että

⁷ MCM viittaa siihen, että hän on Ruotsin kansalainen, että toinen hänen vanhemmistaan on ruotsalainen, että hänen muut perheenjäsenensä ovat ruotsalaisia ja että hän viettää säännöllisesti aikaa Ruotsissa.

⁸ MCM väittää, että hänen isänsä käytti oikeuttaan liikkua vapaasti Tukholman (Ruotsi) ja Barcelonan (Espanja) välillä, jossa hän oleskeli joka kuukausi 4–14 päivää. MCM:n mukaan näitä oleskeluja ei voida pitää ”lomina”, koska kaikkiin näihin oleskeluihin sisältyi tietty määrä työpäiviä (etätyö), minkä vuoksi hänen isänsä on pitänyt asunnon Espanjassa.

käsiteltävässä asiassa on niin, että siltä osin kuin tukea opintoihin ulkomailla ei myönnetä siirtotyöläisille tai heidän lapsilleen *heidän työsuhteensa vuoksi*, kyseinen työntekijä ei voi enää vedota näihin oikeuksiin asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohdan tai SEUT 45 artiklan nojalla.

16. Toiseksi Ruotsin hallitus myöntää kuitenkin, että SEUT 45 artiklan soveltamisala on laajempi kuin asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohdan sillä seurauksella, ettei voida sulkea täysin pois, että asumista koskevan edellytyksen muodostama rajoitus voi saada tietyt vanhemmat tai tulevat vanhemmat luopumaan vapaata liikkuvuutta koskevan oikeutensa käyttämisestä.

17. Tanskan hallitus väittää ensinnäkin, ettei SEUT 45 artiklaa ja asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohtaa sovelleta pääasiassa.

18. Tanskan hallituksen mukaan käsiteltävä asia ei kuulu työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevien sääntöjen *aineelliseen soveltamisalaan*. Se väittää, että Ruotsin opintotukilainsäädäntö olisi ymmärrettävä siten, että opiskelija, joka ei asu Ruotsissa, voi saada tällaista tukea, jos hän voi osoittaa joko olevansa siirtotyöläisen lapsi tai yhteyden ruotsalaiseen yhteiskuntaan.

19. Toiseksi, vaikka kyseessä olisikin rajoitus, Tanskan hallitus pitää sitä käsiteltävässä asiassa perusteltuna yleisen edun mukaisesta pakottavasta syystä.

20. Itävallan hallitus väittää lähinnä SEUT 45 artiklasta, ettei kansallisessa lainsäädännössä jätetä siirtotyöläisten lapsia opintotuen ulkopuolelle, vaan heille myönnetään sama tuki kuin Ruotsissa pysyvien työntekijöiden lapsille vain sillä erotuksella, että asumisen toteen näyttämistä koskeva edellytys korvataan yhteyttä ruotsalaiseen yhteiskuntaan koskevalla edellytyksellä. Itävallan hallitus katsoo joka tapauksessa, että kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö mahdollistaa oikeuskäytännössä edellytettävän tarvittavan joustavuuden arvioitaessa tämän yhteyden tiiviyyttä, ja sitä on näin ollen pidettävä oikeasuhteisena integroitumisen tavoitteeseen nähden.

21. Norjan hallitus katsoo lähinnä, että pääasiassa kyseessä oleva lainsäädäntö on lähtökohtaisesti oikeutettu SEUT 45 artiklan nojalla.

22. Komissio väittää, että koska MCM ei ole työntekijä eikä hän ole muuttanut jäsenvaltiosta, jossa hän asuu, hän ei kuulu SEUT 45 artiklan tai asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan. MCM:n isästä komissio toteaa, ettei työntekijöiden vapaata liikkuvuutta ole rajoitettu käsiteltävässä asiassa.

IV Asian tarkastelu

A Johdanto

23. Käsiteltävään asiaan liittyy aiempiin tapauksiin nähden kaksi erityispiirrettä, joita tarkastelen jäljempänä: ensinnäkin siirtotyöläinen palasi (Espanjasta) alkuperämaahansa (Ruotsiin) yli 8 vuotta aiemmin, ja toiseksi hänen lapsensa, joka hakee Ruotsissa opintotukea opintoihin ulkomailla (Espanjassa, jossa hän on syntynyt ja asuu), ei ole koskaan asunut kyseisessä alkuperämaassa.

24. Aivan aluksi on muistutettava, että ”SEUT 45 artiklan 2 kohdan määräyksen mukaan työntekijöiden vapaa liikkuvuus merkitsee, että kaikki kansalaisuuteen perustuva jäsenvaltioiden työntekijöiden syrjintä työsopimuksen tekemisessä sekä palkkauksessa ja muissa työehdoissa

poistetaan”.⁹

25. Asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan jäsenvaltion kansalaisen on työntekijänä saatava toisen jäsenvaltion alueella samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaisten työntekijöiden.

26. Jälkimmäinen säännös on ”erityinen ilmaisu SEUT 45 artiklan 2 kohdassa vahvistetusta yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta sosiaalisten etujen myöntämisen erityisalalla, ja sitä on tulkittava samalla tavalla kuin viimeksi mainittua määräystä”.¹⁰

27. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ammattipätevyyteen johtavien yliopisto-opintojen harjoittamiseen myönnetty toimeentulo- ja opintotuki on asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sosiaalinen etu.¹¹

28. Unionin tuomioistuin on myös todennut, että jäsenvaltion työntekijän lapsille myöntämä opintotuki on siirtotyöläisen kannalta asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sosiaalinen etu siirtotyöläisen vastatessa edelleen lapsen elatuksesta.¹²

29. Unionin tuomioistuin on lisäksi selventänyt, että siirtotyöläisen perheenjäsenet hyötyvät välillisesti asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohdassa kyseiselle työntekijälle taatusta yhdenvertaisesta kohtelusta. Koska siirtotyöläisen lapselle myönnetty opintotuki merkitsee sosiaalista etua siirtotyöläiselle, lapsi voi itse vedota tähän säännökseen saadakseen kyseistä tukea, jos sitä myönnetään kansallisen oikeuden nojalla suoraan opiskelijalle.¹³

30. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ”sekä SEUT 45 artiklaan että asetuksen N:o 492/2011 7 artiklaan kirjatulla yhdenvertaisen kohtelun periaatteella ei kielletä ainoastaan kansalaisuuteen perustuvaa välitöntä syrjintää vaan myös kaikki sellaiset välillisen syrjinnän muodot, joissa tosiasiallisesti päädytään samaan lopputulokseen muita erotteluperusteita soveltamalla”.¹⁴

31. Unionin tuomioistuin on jo katsonut, että asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohtaa sovelletaan sosiaaliturvaetuksiin siinä jäsenvaltiossa, jonka kansalainen työntekijä on, siltä osin kuin kyseinen työntekijä menettäisi nämä etuudet toisessa jäsenvaltiossa työskentelyn vuoksi.¹⁵

⁹ Tuomio 20.6.2013, Giersch ym. (C-20/12, EU:C:2013:411, 34 kohta) (jäljempänä tuomio Giersch). Ks. kyseisestä tuomiosta Michel, V., *Travailleurs frontaliers*, Europe, No 8, elokuu 2013; Carlier, J.-Y., *La libre circulation des personnes dans l'Union européenne*, Chroniques, Journal de droit européen, nro 208 – 4/2014, s. 170 ja O’Leary, S., *The Curious Case of Frontier Workers and Study Finance: Giersch*, CMLR, 51, s. 601 (jonka mukaan unionin tuomioistuimen terveydenhuollon alalla hyväksymät objektiiviset oikeuttamisperusteet – sosiaaliturvajärjestelmän taloudellisen tasapainon vakavan järkkymisen vaara tai tavoite turvata monipuoliset ja kaikkien saatavilla olevat lääkäri- ja sairaalapalvelut – vaikuttavat tarkoituksenmukaisemmalta välineeltä kuin todellista yhteyttä koskeva arviointiperuste, kun kyseessä on senkaltainen opiskelijoiden liikkuvuus ja siihen liittyvät kustannukset, joista oli kyse tuomioon Giersch johtaneen kaltaisissa asioissa). Tässä yhteydessä ks. myös julkisasiamies Slynnin ratkaisuehdotus Humbel ja Edel (263/86, ei julkaistu, EU:C:1988:151, s. 5380).

¹⁰ Ks. tuomio Giersch, 35 kohta. Kyseinen tuomio koskee työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 1612/68 (EYVL 1968, L 257, s. 2). Koska kyseisen asetuksen 7 artiklan 2 kohta on samansisältöinen kuin asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohta, ensiksi mainitun säännöksen tulkinnasta annettua unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä sovelletaan mutatis mutandis viimeksi mainitun säännöksen tulkintaan.

¹¹ Ks. tuomio Giersch, 38 kohta. Ks. myös tuomio 10.7.2019, Aubriet (C-410/18, EU:C:2019:582, 25 kohta) (ks. kyseisestä tuomiosta Rigaux, A., *Bourse d’enseignement supérieur*, Europe, nro 10, lokakuu 2019, s. 24, ja Lhernould, J.-Ph., *Comment établir le degré de rattachement des travailleurs frontaliers à leur Etat de travail?*, RJS, 11/19, s. 770).

¹² Ks. tuomio Giersch, 39 kohta.

¹³ Ks. tuomio Giersch, 40 kohta.

¹⁴ Tuomio 10.7.2019, Aubriet (C-410/18, EU:C:2019:582, 26 kohta).

¹⁵ Tuomio 2.4.2020, Landkreis Südliche Weinstraße (C-830/18, EU:C:2020:275, 22–24 kohta).

32. Osoitan seuraavaksi edellä esitetystä oikeuskäytännöstä seuraavan, ettei SEUT 45 artikla eikä asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohta ole esteenä pääasiassa kyseessä olevien kaltaisille säännöksille.

B Tosiseikoista riippuen käsiteltävässä asiassa on kyse toisesta kahdesta skenaarista

33. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on ratkaistava, kumpaa seuraavista kahdesta skenaarista pääasian tosiseikkoihin sovelletaan: joko a) isä, (entinen) siirtotyöläinen, vastaa edelleen lapsen, MCM:n, elatuksesta, jolloin kyseessä oleva opintotuki on sosiaalinen etu isälle, mikä tarkoittaa, että se kuuluu SEUT 45 artiklan ja/tai asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan (skenaario A); tai b) isä ei enää vastaa MCM:n elatuksesta, minkä seurauksena kumpaakaan mainituista oikeussäännöistä ei sovelleta käsiteltävässä asiassa (skenaario B).

34. Katson komission tapaan, että Ruotsin opintotuki on ennen kaikkea sosiaalinen etu opiskelijalle itselleen. MCM hakee opintotukea, ja hän sen myös saisi. Tässä yhteydessä ei oteta huomioon perhettä, kuten vanhempien tuloja. Jos käsiteltävä asia kuuluu skenaarion B piiriin, opiskelija itse eli MCM ei a priori kuulu SEUT 45 artiklan tai asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan siltä osin kuin kyse on opintotukea koskevasta hakemuksesta. MCM ei nimittäin ole (entinen) siirtotyöläinen, eikä hän ole lähtenyt muista syistä (eikä hänellä vaikuta olevan aikomustakaan lähteä) jäsenvaltiosta, jossa hän syntyi ja on asunut koko ikänsä (Espanja).

35. Asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohdan sanamuoto on selvä ja kohdistuu ”työntekijöihin” (tai entisiin työntekijöihin¹⁶) muttei ”opiskelijoihin”.

36. Katson näin ollen, ettei unionin tuomioistuimen pitäisi ulottaa kyseisen artiklan henkilöllistä soveltamisalaa koskemaan myös korkeakouluopiskelijoita.

37. Tanskan hallitus ja komissio viittaavat myös asetuksen N:o 492/2011 10 artiklaan. Tästä on riittävää todeta, että kyseinen artikla koskee sitä, että jos jäsenvaltion kansalainen on tai on ollut työssä toisen jäsenvaltion alueella, hänen lapsillaan on oikeus osallistua kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa ”peruskoulutukseen” muttei senkaltaiseen korkeakoulutukseen, jota MCM suorittaa pääasiassa. Kyseinen artikla ei myöskään ole käsiteltävässä asiassa esitetyn ennakkoratkaisukysymyksen kohteena.

38. Jos toisaalta käsiteltävä asia kuuluu skenaarion A piiriin, opintotuki on sosiaalinen etu myös (entisen) siirtotyöläisen (MCM:n isän) kannalta, mutta vain sillä edellytyksellä, että hän vastaa edelleen poikansa elatuksesta.¹⁷ Ainoastaan siinä tilanteessa opintotuki vähentää isän taloudellisia velvoitteita.

39. Valitettavasti ennakkoratkaisupyyntöön sisältyvien tietojen vähäisyys estää selkeän näkemyksen muodostamisen pääasiasta. On esimerkiksi epäselvää, vastaako isä, (entinen) siirtotyöläinen, edelleen lapsensa eli MCM:n elatuksesta.

¹⁶ Ks. tuomio 6.10.2020, Jobcenter Krefeld (C-181/19, EU:C:2020:794, 45–55 kohta).

¹⁷ Ks. tuomio Giersch, 39 kohta.

40. Kuten komissio huomautti, Ruotsissa vanhempainkaaren (Föräldrabalken (1949:381)) 7 luvun 1 §:n mukaan vanhempien lakisääteinen velvoite vastata lapsen, joka on korkeakouluopiskelija, elatuksesta päättyy, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien ei ole todennut, kattoiko opintotukihakemus ajanjakson, jona MCM oli alle 18-vuotias. Ennakkoratkaisupyynnöstä ei myöskään ilmene, vastaako MCM:n isä muista syistä edelleen MCM:n elatuksesta sen jälkeen, kun hän on täyttänyt 18 vuotta, kuten Espanjan lainsäädännön tai yksityisoikeudellisen sopimuksen perusteella tai maksamalla vapaaehtoisesti säännöllisesti tietynsuuruista avustusta.

41. Kuten edellä tämän ratkaisuehdotuksen 34 kohdassa huomautin, jos kyseessä on skenaario B, kyseessä oleva opintotuki ei ole sosiaalinen etu isän kannalta eikä siten kuulu SEUT 45 artiklan tai asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan.

42. Näin ollen ennakkoratkaisukysymykseen olisi vastattava kieltävästi.

43. Jos isä kuitenkin vastaa edelleen MCM:n elatuksesta ja kyseessä oleva opintotuki muodostaa siten myös sosiaalisen edun isän kannalta, ensin on selvitettävä, kuuluuko (entinen) siirtotyöläinen sekä SEUT 45 artiklan että asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan. Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen on selvitettävä tämä pääasian tosiseikkojen perusteella.

44. Huomautan, että ”kansalliset säännökset, jotka estävät jäsenvaltion kansalaisuuden omaavaa työntekijää lähtemästä kotimaastaan käyttääkseen oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen tai saavat hänet luopumaan ajatuksesta lähteä kotimaastaan tässä tarkoituksessa, ovat vapaan liikkuvuuden rajoituksia, vaikka niitä sovellettaisiin kyseessä olevan työntekijän kansalaisuudesta riippumatta”.¹⁸ Jotta toimenpiteellä voitaisiin katsoa harjoitettavan välillistä syrjintää, ”ei ole kuitenkaan – – välttämätöntä, että sillä suosittaisiin kaikkia kyseisen jäsenvaltion kansalaisia tai että sillä asetettaisiin epäedulliseen asemaan ainoastaan muiden jäsenvaltioiden mutta ei kyseisen jäsenvaltion kansalaisia”.¹⁹

45. Saman oikeuskäytännön mukaan ”henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevien kaikkien EUT-sopimuksen määräysten ja asetuksen N:o 492/2011 säännösten tarkoituksena on nimittäin helpottaa jäsenvaltioiden kansalaisten kaikenlaisen ansiotyön tekemistä unionin alueella, ja kyseiset määräykset ja säännökset ovat esteenä toimenpiteille, joilla voi olla epäsuotuisa vaikutus näihin kansalaisiin, kun he haluavat harjoittaa taloudellista toimintaa toisen jäsenvaltion alueella”.²⁰

46. Tätä taustaa vasten ”jäsenvaltioiden kansalaisilla on suoraan perussopimukseen perustuva oikeus varsinkin lähteä kotijäsenvaltiostaan siirtyäkseen toisen jäsenvaltion alueelle ja oleskellakseen siellä toiminnan harjoittamiseksi. Näin ollen SEUT 45 artikla on esteenä kaikille sellaisille toimenpiteille, jotka voivat haitata sitä, että unionin kansalaiset käyttävät tässä määräyksessä taattua perusvapautta, tai jotka tekevät sen käytöstä vähemmän houkuttelevaa.”²¹

¹⁸ Tuomio 5.12.2013, Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken Betriebs (C-514/12, EU:C:2013:799, 30 kohta).

¹⁹ Tuomio 5.12.2013, Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken Betriebs (C-514/12, EU:C:2013:799, 31 kohta).

²⁰ Tuomio 5.12.2013, Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken Betriebs (C-514/12, EU:C:2013:799, 32 kohta).

²¹ Tuomio 10.10.2019, Kraus (C-703/17, EU:C:2019:850, 41 kohta).

47. MCM:n isä muutti ensin Ruotsista Espanjaan ja palasi myöhemmin Ruotsiin: molemmissa tapauksissa hän teki näin työskennelläkseen asianomaisessa jäsenvaltiossa. Jäsenvaltion kansalaiset voivat vedota SEUT 45 artiklaan alkuperämaataan vastaan sellaisten toimenpiteiden osalta, jotka ovat omiaan estämään näitä kansalaisia lähtemästä alkuperämaastaan tai saamaan heidät luopumaan ajatuksesta lähteä alkuperämaastaan.²²

48. Tanskan ja Ruotsin hallitusten kannasta poiketen katson, että sillä, että on kulunut huomattavan pitkä aika (yli kahdeksan vuotta) siitä, kun MCM:n isä käytti tätä oikeutta, ei ole lähtökohtaisesti vaikutusta kyseisen artiklan (tai asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohdan) soveltamiseen. Siirtotyöläisen on voitava vedota yhdenvertaista kohtelua koskevaan oikeuteen myös tilanteessa, jossa hän on lopettanut ammatillisen toiminnan harjoittamisen vastaanottavassa jäsenvaltiossa. Unionin tuomioistuin on nimittäin katsonut, että entisen siirtotyöläisen asema voi tuottaa vaikutuksia työsuhteen päättymisen jälkeen.²³

49. Kysymys siitä, olisiko opintotukilain 3 luvun 23 §:n 1 momentissa säädetty, ruotsalainen ulkomailla suoritettavia korkeakouluopintoja varten myönnettävä opintotuki käytettävissä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, riippuu monista tulevista ja hypoteettisista tapahtumista: siitä, että työntekijä hankkisi tosiasiallisesti lapsia tulevaisuudessa, että nämä (hypoteettiset) lapset päättäisivät jäädä vastaanottavaan jäsenvaltioon, vaikka isä palasi Ruotsiin, ja että he eivät integroituisi ruotsalaiseen yhteiskuntaan tai eivät voisi vedota muihin poikkeuksellisiin syihin saadakseen kyseistä tukea.

50. Kuten Tanskan hallitus ja komissio huomauttivat, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön²⁴ perusteella käsiteltävässä asiassa tapahtumaketju on liian satunnainen ja sen mahdollinen vaikutus työntekijän päätökseen käyttää vapaata liikkuvuuttaan on liian välillinen, jotta edellä mainitun kansallisen säännöksen voitaisiin katsoa olevan sellainen, että se voi rajoittaa työntekijöiden vapaata liikkuvuutta.

51. Kyseessä olevien säännösten ei näin ollen pitäisi katsoa rajoittavan työntekijöiden vapaata liikkuvuutta.²⁵

52. Tältä osin on tärkeää erottaa käsiteltävä asia tuomioon Prinz ja Seeberger²⁶ johtaneesta asiasta, jossa kyseessä olleet edellytykset olivat omiaan tekemään muussa jäsenvaltiossa liikkumista ja oleskelua koskevan vapauden käyttämisestä *pääasioiden kantajille itselleen* vähemmän houkuttelevaa, kun otetaan huomioon se, miten kyseisen vapauden käyttäminen saattoi vaikuttaa noissa yhdistetyissä asioissa kyseessä olleeseen opintotukioikeuteen. Sitä vastoin käsiteltävässä asiassa pääasian tosiseikat eivät koske edunsaajan omaa toimintaa vaan toisen henkilön, jota ei ole vielä edes olemassa, eli *työntekijän (hypoteettisen) lapsen* tulevaa käyttäytymistä.

²² Tuomio 15.12.1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463, 96 kohta).

²³ Tuomio 19.6.2014, Saint Prix (C-507/12, EU:C:2014:2007, 35 kohta).

²⁴ Tuomio 13.3.2019, Gemeinsamer Betriebsrat EurothermenResort Bad Schallerbach (C-437/17, EU:C:2019:193, 40 kohta).

²⁵ Tuomio 27.1.2000, Graf (C-190/98, EU:C:2000:49, 24 ja 25 kohta) ja tuomio 13.3.2019, Gemeinsamer Betriebsrat EurothermenResort Bad Schallerbach (C-437/17, EU:C:2019:193, 40 kohta).

²⁶ Tuomio 18.7.2013 (C-523/11 ja C-585/11, EU:C:2013:524).

53. Seuraavaksi herää kysymys, sovelletaanko asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohtaa, jossa tunnustetaan kaikkien siirtotyöläisten (myös kausi- ja rajatyöntekijöiden; ks. kyseisen asetuksen johdanto-osan viides perustelukappale²⁷) oikeus vapaaseen liikkuvuuteen, yksinomaan *toisesta jäsenvaltiosta tuleviin* siirtotyöläisiin vastaanottavan jäsenvaltion sääntöjen osalta vai voiko siihen vedota myös, kuten käsiteltävässä asiassa, alkuperäjäsenvaltion kansalainen, joka muutti toiseen jäsenvaltioon ja palasi sitten alkuperämaahansa.

54. Voiko (entinen) siirtotyöläinen ja/tai hänen korkeakoulussa opiskeleva lapsensa vedota kyseisen asetuksen 7 artiklan 2 kohdassa vahvistettuun yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen *ei vastaanottavan jäsenvaltion* viranomaisia vastaan *vaan*, kuten käsiteltävässä asiassa, *alkuperäjäsenvaltionsa* viranomaisia vastaan?

55. Tähän kysymykseen olisi mielestäni vastattava kieltävästi.

56. Unionin tuomioistuin ei tietääkseni ole koskaan ulottanut mahdollisuutta vedota kyseiseen artiklaan koskemaan (entisen) siirtotyöläisen alkuperäjäsenvaltiota tai hänen lapsensa alkuperäjäsenvaltiota. Unionin tuomioistuin on pikemminkin johdonmukaisesti katsonut, että kyseisellä artiklalla *pyritään varmistamaan* (entisten) siirtotyöläisten ja kotimaisten työntekijöiden *yhdenvertainen kohtelu vastaanottavassa jäsenvaltiossa*.²⁸

57. Vapaata liikkuvuutta koskevilla unionin säännöillä pyritään ensisijaisesti varmistamaan suojele syrjinnältä, jota opiskelijat, (entisten) siirtotyöläisten lapset, saattavat kohdata *vastaanottavassa jäsenvaltiossa*, eikä niinkään suojele *alkuperäjäsenvaltiossa* olevia mahdollista esteitä vastaan tilanteessa, jossa kansalainen haluaa saada alkuperäjäsenvaltioltaan opintotukea voidakseen käyttää oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Tämä näkemys saa tukea myös oikeuskirjallisuudessa.²⁹

58. Tulkintani on yhdenmukainen asetuksen N:o 492/2011 tarkoituksen kanssa; kyseisen asetuksen johdanto-osan kuudennessa perustelukappaleessa³⁰ kuvataan niiden esteiden poistamista, jotka koskevat edellytyksiä työntekijän perheen sopeutumiselle vastaanottavan maan oloihin.

C Alustava päätelmä: työntekijöiden vapaata liikkuvuutta ei ole rajoitettu

59. Edellä esitetyistä näkökohdista seuraa, ettei asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohta eikä SEUT 45 artikla ole esteenä käsiteltävässä asiassa kyseessä olevien kaltaisille kansallisille säännöksille, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on varmistettava pääasian tosiseikkojen osalta.

²⁷ "[Kaikkien jäsenvaltioiden työntekijöiden oikeus itse valita työnsä unionin alueella] olisi tunnustettava tekemättä eroa pysyvän työntekijän, kausityöntekijän, rajatyöntekijän sekä sellaisten henkilöiden välillä, jotka harjoittavat palvelujen tarjoamista."

²⁸ Ks. esim. tuomio 27.3.1985, Hoeckx (249/83, EU:C:1985:139, 20 kohta) ja tuomio 6.10.2020, Jobcenter Krefeld (C-181/19, EU:C:2020:794, 72 kohta: "Asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohdassa, johon henkilöt, joilla on tämän asetuksen 10 artiklaan perustuva oleskeluoikeus, voivat vedota, – – säädetään pääasiallisesti, että työntekijä, joka on jäsenvaltion kansalainen, saa vastaanottavassa jäsenvaltiossa – myös siellä työttömäksi jouduttuaan – samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaiset työntekijät."

²⁹ Martin, D., *Arrêts « Giersch » et « Prinz »: les différents statuts de l'étudiant*, Journal de droit européen, 2013, s. 273.

³⁰ "Jotta oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen voitaisiin käyttää objektiivisten arviointiperusteiden mukaan vapaasti ja arvokkaasti, on turvattava niin tosiasiallinen kuin oikeudellinenkin tasa-arvo kaikessa, mikä liittyy toimimiseen palkatussa työssä ja asunnon saantiin; kaikki esteet työvoiman vapaan liikkuvuuden tieltä tulee poistaa ottaen erityisesti huomioon edellytysten luominen työntekijän perheen sopeutumiselle vastaanottavan maan oloihin."

D Täydellisyyden vuoksi: vaikka kyseessä olisikin rajoitus, se olisi perusteltu

60. Jos unionin tuomioistuin on eri mieltä edellä esitetystä ja katsoo, että kyseisillä kansallisilla säännöksillä rajoitetaan työntekijöiden vapaata liikkuvuutta, selitän jäljempänä, että kyseinen rajoitus olisi joka tapauksessa perusteltu.

61. Pääasiassa kyseessä olevissa säännöksissä säädetään, että kun kyse on opintoihin ulkomailla myönnettävästä opintotuesta, opiskelija, joka ei asu Ruotsissa, voi saada tällaista tukea, jos hän voi osoittaa *yhteyden ruotsalaiseen yhteiskuntaan* tai jos hän on *toisesta jäsenvaltiosta peräisin olevan siirtotyöläisen*, joka työskentelee Ruotsissa, *lapsi*. Siten kaikkiin Ruotsin kansalaisiin, jotka asuvat Ruotsin ulkopuolella, sovelletaan yhteyttä ruotsalaiseen yhteiskuntaan koskevaa edellytystä, kun he hakevat opintotukea toisessa jäsenvaltiossa suoritettavia opintoja varten, riippumatta siitä, onko vanhempi käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Mielestäni on perusteltua, että MCM:n edellytetään osoittavan tällainen yhteys. Jos yhteyttä ei edellytettäisi, hakija olisi nimittäin edullisemmassa asemassa kuin ne opiskelijat, joiden vanhemmat eivät ole käyttäneet oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen. Tämä ylittäisi sen, mihin pyritään työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevilla säännöillä, joiden tarkoituksena on ensisijaisesti taata, että työntekijöillä on samat edellytykset vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja ettei heitä saada luopumaan muuttamisesta toiseen jäsenvaltioon ja siellä työskentelystä.

62. Kun tarkastellaan sitä, merkitseekö asumista koskevan edellytyksen asettaminen MCM:lle syrjintää, kyseessä olevaa tilannetta on verrattava tilanteeseen, jossa asumista koskeva edellytys ei täyty ja jossa sovelletaan unionin oikeutta, siis tilanteeseen, jossa Ruotsin kansalainen, joka ei täytä asumista koskevaa edellytystä muutettuaan Ruotsista Espanjaan työskennelläkseen siellä, hakee myöhemmin tukea opiskellakseen siellä (vastaanottavassa jäsenvaltiossa). On selvää, että yhteyttä ruotsalaiseen yhteiskuntaan vaaditaan kummassakin tapauksessa. Näin ollen kyse ei ole suorasta syrjinnästä.

63. Lisäksi, vaikka unionin tuomioistuin toteaisi, että käsiteltävässä asiassa on kyse välillisestä syrjinnästä (quod non), yhteyttä koskeva edellytys on nähdäkseni perusteltu, koska sillä pyritään hyväksyttävään tavoitteeseen ja se on soveltuva ja oikeasuhteinen.³¹

64. Unionin tuomioistuin on todennut, että ”kun kansalliset viranomaiset toteuttavat toimenpiteitä, jotka poikkeavat unionin oikeudessa vahvistetuista periaatteista, niiden on näytettävä kussakin yksittäistapauksessa toteen, että kyseisellä toimenpiteellä voidaan taata sen tavoitteen toteutuminen, johon on vedottu, ja että sillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Niiden oikeuttamisperusteiden tueksi, joihin jäsenvaltio voi vedota, on esitettävä kyseisen jäsenvaltion toteuttaman rajoittavan toimenpiteen soveltuvuutta ja oikeasuhteisuutta koskeva analyysi sekä täsmällisiä tietoja, joilla sen väitteitä voidaan tukea.”³²

65. Tältä osin unionin tuomioistuin on jo katsonut, että opiskelijoiden liikkuvuuden edistäminen voi olla yleisen edun mukainen pakottava syy, jolla voidaan oikeuttaa rajoitus, edellyttäen että käytetyt kriteerit ovat soveltuvia ja oikeasuhteisia.³³ Asumista koskevalla edellytyksellä tai, jos se johtaa unionin oikeuden vastaiseen tilanteeseen, riittävää yhteyttä ruotsalaiseen yhteiskuntaan koskevalla edellytyksellä pyritään varmistamaan, että tällaiset opiskelijat palaavat Ruotsiin suoritettuaan opintonsa ulkomailla ja hankkivat tietämyksensä vahvistaakseen viime kädessä

³¹ Tuomio 5.12.2013, Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken Betriebs (C-514/12, EU:C:2013:799, 36 kohta).

³² Tuomio 14.6.2012, komissio v. Alankomaat (C-542/09, EU:C:2012:346, 81 kohta). Ks. myös kyseisen tuomion 82 kohta.

³³ Ks. tuomio Giersch, 53–56 kohta.

Ruotsin työmarkkinoita ja taloutta.³⁴ Unionin tuomioistuin on myös todennut, että tällaista yhteyttä koskeva edellytys voi olla perusteltu, jos sillä pyritään turvaamaan jäsenvaltion alueella asuvan väestön korkea koulutustaso.³⁵

66. Tältä osin unionin tuomioistuin on jo todennut, että jäsenvaltiot voivat määrittää vapaasti edellytykset, jotka koskevat niiden omien kansalaisten yhteyttä kyseisen jäsenvaltion yhteiskuntaan, tuen myöntämiseksi toisessa jäsenvaltiossa suoritettavia opintoja varten, sillä ne voivat edellyttää tällaisen tuen myöntämiseksi näyttöä tosiasiallisesta yhteydestä tuen myöntävään jäsenvaltioon, vaikka ”näytön, jota jäsenvaltio vaatii – –, ei – – pidä olla luonteeltaan liian pois sulkeva siten, että siinä asetetaan aiheuttomasti etusijalle sellainen osatekijä, joka ei välttämättä kuvasta hakijan ja kyseisen jäsenvaltion välisen yhteyden tosiasiallista ja todellista astetta, ja suljetaan pois kaikki muut kuvaavat osatekijät”.³⁶ Tätä SEUT 20 ja SEUT 21 artiklaa koskevaa oikeuskäytäntöä voidaan soveltaa myös työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen, koska suojan kohde on sama. Jos MCM:n tilanne kuuluisi SEUT 21 artiklan soveltamisalaan – mitä en voi määrittää ennakkoratkaisupyynnön sisältyvien niukkojen tietojen perusteella –, sen selvittämiseksi, rajoitetaanko henkilöiden vapaata liikkuvuutta, toimenpiteen perusteltavuutta, soveltuvuutta ja oikeasuhteisuutta koskeva arviointi olisi täysin sama kuin SEUT 45 artiklan nojalla tehtävä arviointi.

67. Koska pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä oleva oikeus opintotukeen ei perustu yksinomaan Ruotsissa asumisen vähimmäiskeston, vaan se voi myös perustua riittävään yhteyteen ruotsalaiseen yhteiskuntaan, Ruotsin lainsäädäntö on unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukainen. Kyseinen lainsäädäntö mahdollistaa nähdäkseni unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä edellytettävän tarvittavan joustavuuden arvioitaessa sitä, miten tiivis opiskelijan yhteys tuen myöntävän jäsenvaltion yhteiskuntaan on, ja sitä voidaan näin ollen pitää perusteltuna, oikeasuhteisena ja soveltuvana (edellä tämän ratkaisuehdotuksen 65 ja 66 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti).

68. Siltä osin kuin ennakkoratkaisupyynnössä viitataan unionin tuomioistuimen nykyiseen oikeuskäytäntöön,³⁷ kyseessä oleva lainsäädäntö perustuu nimittäin vastaaviin tavoitteisiin, koska sekä opiskelijoiden integroituminen että yhteyden olemassaolon varmistamisesta huolehtiminen voivat olla yleisen edun mukaisia tavoitteita.³⁸

69. Unionin tuomioistuin on jo katsonut, että jäsenvaltiolla voi olla sen välttämiseksi, että toisesta jäsenvaltiosta tuleville opiskelijoille toimeentuloa varten myönnettävien tukien myöntämisestä koituu kohtuuton kustannus, jolla saattaisi olla vaikutuksia niiden tukien kokonaismäärään, joita kyseinen valtio voi myöntää, oikeus myöntää tällaista tukea ainoastaan opiskelijoille, jotka ovat osoittaneet integroituneensa kyseisen jäsenvaltion yhteiskuntaan jossain määrin.³⁹ Unionin tuomioistuin myös totesi kyseisissä tuomioissa, että samankaltaiset huomiot voivat lähtökohtaisesti soveltua siihen, että jäsenvaltio myöntää opintotukea opiskelijoille, jotka haluavat opiskella muissa jäsenvaltioissa.

³⁴ Ks. samankaltaisista perusteluista tuomio Giersch, 67 ja 68 kohta.

³⁵ Ks. tuomio 14.12.2016, Bragança Linares Verruga ym. (C-238/15, EU:C:2016:949, 46 kohta).

³⁶ Tuomio 18.7.2013, Prinz ja Seeberger (C-523/11 ja C-585/11, EU:C:2013:524, 37 ja 38 kohta) ja tuomio 24.10.2013, Thiele Meneses (C-220/12, EU:C:2013:683, 36 kohta).

³⁷ Tältä osin viitataan tuomioon 18.7.2013, Prinz ja Seeberger (C-523/11 ja C-585/11, EU:C:2013:524).

³⁸ Tuomio 18.7.2013, Prinz ja Seeberger (C-523/11 ja C-585/11, EU:C:2013:524, 34 kohta).

³⁹ Tuomio 18.7.2013, Prinz ja Seeberger (C-523/11 ja C-585/11, EU:C:2013:524, 36 kohta) ja tuomio 24.10.2013, Thiele Meneses (C-220/12, EU:C:2013:683, 35 kohta).

70. Olen samaa mieltä Tanskan hallituksen kanssa siitä, että yhteys ruotsalaiseen yhteiskuntaan kuvastaa siten kahden vastakkaisen intressin perusteltua tasapainottamista: nämä ovat yhtäältä työntekijöiden intressi vapaaseen liikkuvuuteen ja opiskelijoiden liikkuvuutta Euroopan unionissa koskeva tavoite ja toisaalta jäsenvaltioiden opiskeluun myönnettävää tukea koskevien järjestelmien intressi.

71. Vaikka sovellettavissa Ruotsin säännöksissä ei nimenomaisesti viitata opiskelijan integroitumista ruotsalaiseen yhteiskuntaan koskevaan edellytykseen, näihin säännöksiin sovellettavassa oikeuskäytännössä kyseinen tekijä luetaan olosuhteisiin, jotka voivat muodostaa tuen myöntämisen opintoihin oikeuttavat poikkeukselliset perusteet.

72. Vaikka unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä asetetut edellytykset, jotka koskevat ruotsalaiseen yhteiskuntaan integroitumisen arviointia, onkin näin ollen prima facie otettu huomioon käsiteltävässä asiassa, kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin määritettävä tosiseikkojen perusteella, onko näitä edellytyksiä sovellettu oikein MCM:n tapauksessa.

73. Katson komission tapaan, ettei ennakkoratkaisupyynnön sisältämistä tiedoista ilmene selvästi, että Ruotsi on MCM:n intressien keskus.

74. Asetuksen N:o 492/2011 10 artiklan mukaan (entisen) siirtotyöläisen lapsena MCM on oikeutettu koulutustukeen Espanjassa samoin edellytyksin kuin Espanjan kansalaiset, koska kyseisen artiklan mukainen tukioikeus ei riipu siitä, vastaako isä edelleen MCM:n elatuksesta.⁴⁰

75. Vaikka onkin mahdollista, että Espanjassa opintoihin myönnettävä tuki on epäedullisempi kuin Ruotsissa myönnettävä tuki, unionin oikeudessa ei voida taata työntekijälle, että toiseen jäsenvaltioon muuttaminen on sosiaalisesti neutraalia hänen tai hänen perheensä kannalta.

76. Oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttävä työntekijä ei nimittäin voi odottaa neutraalisuutta sosiaalisissa kysymyksissä, koska muutto toiseen jäsenvaltioon voi olla asianomaiselle henkilölle enemmän tai vähemmän edullinen tai epäedullinen. Asetuksen N:o 492/2011 10 artiklassa taataan enintään se, että (entisiin) siirtotyöläisiin sovelletaan samoja edellytyksiä kuin vastaanottavan jäsenvaltion työntekijöihin.⁴¹

V Ratkaisuehdotus

77. Ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Överklagandenämnden för studiestödin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

SEUT 45 artikla ja työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta unionin alueella 5.4.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohta eivät estä jäsenvaltiota (alkuperämaa) edellyttämästä (entisen) siirtotyöläisen, joka on palannut lähtömaahan, lapsen osalta, että lapsella on yhteys alkuperämaahan, jotta hänelle myönnetään opintotukea ulkomaanopintoihin siinä toisessa unionin jäsenvaltiossa, jossa lapsen vanhempi aiemmin työskenteli (vastaanottava maa), kun

i) lapsi ei ole koskaan asunut alkuperämaassa vaan on asunut syntymästään lähtien vastaanottavassa maassa ja

⁴⁰ Tuomio 15.3.1989, Echternach ja Moritz (389/87 ja 390/87, EU:C:1989:130) ja tuomio 4.5.1995, Gaal (C-7/94, EU:C:1995:118).

⁴¹ Tuomio 18.7.2017, Erzberger (C-566/15, EU:C:2017:562, 33 ja 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- ii) alkuperämaassa asetetaan sama yhteyttä alkuperämaahan koskeva edellytys sen muille kansalaisille, jotka eivät täytä asumista koskevaa edellytystä ja jotka hakevat opintotukea toisessa unionin jäsenvaltiossa suoritettaviin opintoihin.